

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Педагогічний факультет

Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Соціально-педагогічна діяльність з дітьми і молоддю з особливими потребами

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Освітня програма «Соціальна педагогіка»

Спеціальність ІІІ Дитячі та молодіжні служби

Галузь знань І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Соціально-педагогічна діяльність з дітьми і молоддю з особливими потребами
Викладач	Ворошук Оксана Дмитрівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Контактний телефон викладача	+380972242092
Е-mail викладача	oksana.voroshchuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний / заочний
Обсяг дисципліни	3 кредитів ECTS, 90 год
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	очні консультації: згідно розкладу консультацій, <i>Онлайн консультації</i> : за попередньою домовленістю viber, zoom в робочі дні з 9.30 до 17.30

2. Анотація до навчальної дисципліни

Програма вивчення вибіркової дисципліни «Соціально-педагогічна діяльність з дітьми і молоддю з особливими потребами» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Соціальна педагогіка» підготовки бакалаврського освітнього рівня.

Предмет вивчення навчальної дисципліни є науково-методичні, соціально-психологічні та правові засади процесу організації навчання дітей з особливими освітніми потребами.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є ознайомити студентів з діяльністю соціального педагога, яка спрямована на соціальну реабілітацію і інтеграцію дітей і молоді з особливими потребами в суспільство, а також подолання стереотипу щодо їхньої неповноцінності.

Завдання курсу:

- Розкрити зміст понять: «люди з особливими потребами», «люди з функціональними обмеженнями», «інваліди», «інвалідність»;
- Ознайомити студентів з нормативно-правовою базою щодо роботи з людьми з особливими потребами;
- Охарактеризувати проблеми людей з функціональними обмеженнями та їх сімей, ознайомити студентів з їх проблемами ;
- Ознайомити студентів з потребами людей з функціональними обмеженнями: навчання в загальноосвітніх школах, професійно-технічна та вища освіта;
- Обґрунтувати основні принципи, методи і форми роботи соціального педагога з людьми з особливими потребами та їх сім'ями;
допомогти майбутньому соціальному педагогу через розширення інформаційного поля сприяти соціальній допомозі, адаптації і реабілітації людей з особливими потребами в суспільство.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Компетентності

Інтегральна компетентність - здатність розв'язувати складні фахові завдання та практичні проблеми у галузі соціальної роботи та соціальної педагогіки під час професійної діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки щодо проведення досліджень, здійснення інновацій і характеризується

комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності **ЗК-1**. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського демократичного суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-5. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК-8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

СК-5. Здатність до виявлення, соціального інспектування і оцінки потреб вразливих категорій дітей та сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах.

СК-6. Знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб.

СК-12. Здатність ініціювати соціальні зміни, які сприяють адаптації та соціалізації дітей та молоді у сучасному суспільстві.

СК-15. Здатність взаємодіяти з дітьми та молоддю, представниками різних професійних груп та громад.

СК-16. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи.

СК-24. Здатність забезпечувати інклюзивні процеси, виявляти особливості та шляхи покращення життєдіяльності дітей та молоді з особливостями психофізичного розвитку й інвалідністю у соціальному середовищі.

Програмні результати навчання.

РН 17. Встановлювати та підтримувати взаємини з дітьми та молоддю, іншими фахівцями на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів фахової діяльності.

РН 18. Налагоджувати співпрацю з представниками різних професійних груп та громад; використовувати стратегії індивідуального та колективного представництва інтересів дітей та молоді.

РН 20. Виявляти етичні дилеми та суперечності у професійній діяльності та застосовувати засоби супервізії для їх розв'язання в тому числі на етапі раннього втручання.

РН 21. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни – 90 год	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибіркового
3	ІІІ Дитячі та молодіжні служби	2	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	Кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Інвалідність як соціальна проблема.	2	2	10
Тема 2. Особливості розвитку дітей з особливими потребами.	2	4	12
Тема 3. Психологічний, соціально-психологічний супровід дітей з особливостями розвитку дітей.	2	4	14
Тема 4. Основи готовності вчителів до педагогічної діяльності з дітьми з особливими потребами.	2	2	8

Тема 5. Особливості соціальної реабілітації дітей і молоді з особливими потребами.	2	2	10
Тема 6. Робота соціального педагога з сім'ями, що виховують дитину з особливими потребами.	2	4	6
Всього	12	18	60

6. Система оцінювання освітнього компонента

Загальна система оцінювання освітнього компонента	Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
	Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
	Семінарське/практичне заняття	25
	Самостійна робота	10
	Контрольна робота	15
	Екзамен	50
	Максимальна кількість балів	100
	Примітка: не рекомендується на один тиждень планувати кілька форм контролю. Підсумкову оцінку за семінарські/практичні заняття вираховуються за формулою середнє арифметичне від загальної суми оцінок множиться на ваговий коефіцієнт 5. Максимальний бал за усі отриманні заняття у підсумку може скласти 25 балів.	
Вимоги до письмових робіт	Підсумкова контрольна робота з дисципліни відображає рівень розвитку у студентів вмінь та навичок аналізувати, диференціювати, систематизувати та узагальнювати прослуханий та вивчений матеріал; орієнтуватися в сучасній науковій літературі та здійснювати самостійні пошуково-методичні розвідки з дисципліни. Виконання контрольної роботи передбачає письмове розв'язання завдань за відповідним варіантом або виконання тестових завдань. Кожен варіант включає завдання з тематики, визначеної навчальною програмою з дисципліни, за якою пишеться контрольна робота. За умови виконання контрольної роботи у письмовому вигляді, її зміст та оформлення повинні задовольняти наступним вимогам: - формалізовані завдання мають бути рівнозначної складності, розв'язання яких потребує умінь застосовувати інтегровані знання програмного матеріалу дисципліни, на виконання яких необхідно до двох академічних годин (одна пара); - усі завдання контрольної роботи повинні мати професійне спрямування, а їх вирішення – вимагати від студентів не розрізнених знань окремих тем і розділів, а їх інтегрованого застосування. При їх вирішенні студент повинен продемонструвати не лише репродуктивну, а творчу, розумову діяльність. Критерії оцінки підсумкової контрольної роботи: 5 балів «відмінно» - студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей на контрольні запитання, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань. 4 бали «добре» - студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час письмових відповідей на контрольні запитання, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. 3 бали «задовільно» - студент загалом володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час письмових відповідей на контрольні запитання, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.	

	1-2 бали «незадовільно» - частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час письмових відповідей на контрольні запитання, допускаючи при цьому суттєві помилки. 0 балів - завдання відсутнє. Критерії оцінки тестового завдання : 5 балів «відмінно» - студент дав не менше 90% правильних відповідей; 4 балів «добре» - студент дав не менше 70% правильних відповідей; 3 балів «задовільно» - студент дав не менше 50% правильних відповідей; 2 бали «незадовільно» - студент дав менше 50% правильних відповідей; 0 балів - завдання відсутнє За умови проведення екзамену у вигляді тесту, його зміст та оформлення повинні задовольняти вимоги: - пакет тестових завдань повинен мати не менше двох варіантів. Кожен варіант повинен містити 40 завдань тестової форми, відповіді на які вимагають знань з усього курсу, термін виконання яких знаходиться в межах однієї академічної години. Неприпустимі плагіат та списування. Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення.
Семінарські заняття	На кожен семінар студенти повинні прочитати необхідну навчальну та наукову літературу, законспектувати необхідні цитати, які дають відповіді до семінарських питань, вивчити відповідний матеріал із підручників, виконати практичні завдання (зазначено біля кожного семінарського заняття). В оцінюванні усних чи письмових відповідей та тестових завдань враховується: повнота знань (чи знає студент матеріал з даної теми в загальному аспекті); якість знань (як глибоко розуміє студент теоретичний і практичний зміст усіх понять; наскільки свідомо було засвоєно основні поняття й правила); вміння застосовувати набуті знання до розв'язання практичних завдань; знання основних положень стандартів, правильність використання термінології; вміння викласти засвоєний матеріал правильною літературною мовою. Максимальна оцінка – 25 балів.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50 % завдань. Вчасно виконано самостійну роботу та написана контрольна робота. Зарахування пропущених занять без поважних причин відбувається впродовж наступних двох тижнів після пропущеного заняття за допомогою методів усного опитування чи тестування).
Підсумковий контроль	Екзамен у формі тестів на дистанційній платформі.

7. Політика освітнього компонента

При організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника студенти, викладачі, методисти та адміністрація діють відповідно до: Положення про самостійну роботу студентів; Положення про організацію освітнього процесу; Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів; Положення про практику студентів; Положення про рейтингову систему оцінювання знань; Положення про академічну доброчесність; Положення про екзамени та заліки; Положення про укладання та контроль за виконанням договору про надання освітніх послуг; Положення про внутрішнє забезпечення якості освіти.

Також неприпустимі плагіат та списування.

Лекційні заняття не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове.

Пропуски практичних занять відпрацьовуються наступним чином: опрацювання теми, а також виконання вправ із теми.

Якщо студент пропустив (не відпрацював) більше 50% занять, він повинен скласти тести (Тести) і тільки за цієї умови буде допущений до складання заліку.

Обов'язковим є для отримання допуску до заліку є відвідування більш 50% занять,

написання контрольної роботи та виконання самостійної роботи.

На заняттях потрібно бути активними, творчими, не боятися запитувати та відстоювати свою думку.

Неформальна освіта: студент може отримати додаткові 5 балів за сертифікати відповідні освітньому компоненту – включають до балів самостійної роботи.

8. Рекомендована література

1. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 134 с.
2. Бистрота Ю. Психологічні аспекти проблем конфліктної поведінки дітей з вадами розумового розвитку // Дефектологія. 2006. №1. С. 36-38.
3. Богданов С. Соціальний захист інвалідів. Український та польський досвід / Наук. ред. к. е. Н. Олена Палій. – К.: вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2002. 93 с.
4. Бріскін, Ю. А. Спорт інвалідів [Текст]. / Юрій Аркадійович. Бріскін. К. : Олімпійська Література, 2016. 264 с.
5. Висоцька А. Планування позакласної роботи у групі спеціальних шкіл-інтернатів для дітей з особливими потребами // Дефектологія. 2000. №3. С. 9-12.
6. Ворощук О. Д., Лемко Г. І. Розвиток дітей з інтелектуальними порушеннями в процесі гри / Технології забезпечення роботи практичного психолога з дітьми та молоддю з особливими освітніми потребами: Збірник наукових робіт учасників круглого столу та науково-методичного семінару (19 березня 2021 р., Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України, лабораторія психології спілкування) [Електронний ресурс] / за наук. ред. Г. М. Бевз, І. В. Петренко, В. І. Юрченко // Вісник педагогіки і психології. – Вип. 27. – К. : ІСПП НАПН України, 2021. – 148 с. – URL: http://www.psych.kiev.ua/Збірник_наук._праць._Випуск_27 С. 30-34.
7. Ворощук О., Лемко Г. Професійна підготовка соціальних педагогів до інклюзивного навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку в ЗОШ/ Гірська школа українських Карпат. № 21 (2019). С. 98-102.
8. Григорєв А. Проблеми взаємин у родині, де є діти з аномаліями // Дефектологія. 2014. №1. С. 48-49.
9. Долинний Ю. Проблема соціалізації дітей з особливостями психофізичного розвитку в сучасній педагогічній літературі // Соціальна педагогіка: теорія і практика. 2007. №2. С. 53-58.
10. Забезпечення рівних можливостей для навчання студентів з інвалідністю: Метод. посіб. для викладачів щодо роботи в інтегрованих групах /К.О.Кольченко та ін. К. : Університет "Україна", 2015. 76 с.
11. Капська, А. Й. Соціальний супровід різних категорій сімей та дітей [Текст]: навч. посіб. / Алла Йосипівна Капська, І. В. Пеша. Рек. МОН. К. : ЦУЛ, 2012. 232 с.
12. Колупаєва А. Інклюзія - соціальна модель устрою суспільства / А. Колупаєва, О. Таранченко // Початкова школа. 2017. № 2. С. 47-50.
13. Підготовка соціальних педагогів до інтеграції дітей з особливостями психофізичного розвитку в середовище загальноосвітнього навчального закладу/ Упровадження інноваційної освітньої парадигми в гірських школах Українських Карпат / За наук. ред. д. п. н. Оліяр М.П.; ДВНЗ «ПНУ ім. В. Стефаника». Івано-Франківськ: Супрун В. П., 2019. С.419-439.
14. Розвиток ідеї соціально-педагогічної підтримки дітей з обмеженими можливостями в історичному контексті // Соціальна педагогіка: теорія і практика. 2006. №2. С. 93 – 98.
15. Соціальна робота: виклики сьогодення : Збірник наукових праць за матеріалами XIII Міжнародної науково-практичної конференції / за заг. ред. О. В. Сороки, С. М. Калаур, Г. В. Лещук. Тернопіль : ТНПУ імені В. Гнатюка, 2024. 268 с.
16. Стасюк, О. М. Удосконалення управління зв'язками з громадськістю в центрах реабілітації осіб з особливими потребами [Текст]: організаційно-методичні рекомендації / О. М. Стасюк, В. І. Франчук. Львів : Ліга-Прес, 2008. 76 с
17. Тесленко В. Соціалізація дітей з обмеженими можливостями в умовах регіональної

програми соціально-педагогічної підтримки // Соціальна педагогіка: теорія і практика. 2007. №2. С. 22-29.

18. Чупахіна С. Підготовка майбутнього педагога до роботи з батьками дітей дошкільного віку в умовах інклюзивної освіти / С. Чупахіна // Освітній простір України. 2016. № 7. С. 113-119.

Викладач _____ Оксана ВОРОЩУК, доцент кафедри
соціальної педагогіки
та соціальної роботи